

ЖИТТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

Вісник

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№3 (119)

ТРАВЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ
2026 р.

Заснована
у 2006 році

Розповсюджується
безкоштовно

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

ПРО ДОСВІД, ПРІОРИТЕТИ ТА БАЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО КБЗ

У Карпатському біосферному заповіднику призначено нового виконувача обов'язків директора – Івана Васильовича Бельмегу.

Перед керівником стоять важливі завдання щодо збереження природної спадщини Українських Карпат, розвитку наукової діяльності, міжнародної співпраці та зміцнення партнерства з територіальними громадами. Про свій професійний досвід, бачення майбутнього установи та пріоритети роботи новий очільник розповів в інтерв'ю нашому виданню.

Розкажіть про досвід роботи у природоохоронній установі.

Моя професійна діяльність тривалий час була пов'язана з природоохоронною сферою, зокрема з роботою у Карпатському національному природному парку. За цей час я мав можливість працювати над питаннями охорони природних комплексів, розвитку туристич-

ної інфраструктури, взаємодії з громадами та реалізації природоохоронних заходів. Цей досвід дав мені глибоке розуміння як природоохоронних викликів Карпатського регіону, так і шляхів їх вирішення через поєднання науки, охорони природи та сталого розвитку територій.

Що для Вас важливіше у професії природознавця?

Найважливішим є усвідомлення відповідальності перед природою та майбутніми поколіннями. Природознавець не лише досліджує природні процеси, а й сприяє збереженню біорізноманіття, формуванню екологічної свідомості суспільства та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Для мене ця професія поєднує науковий підхід, практичну діяльність і служіння суспільству.

Чи бачите Ви різницю між роботою в національному природному парку та заповіднику?

Так, різниця є. Національний природний парк поєднує охорону природи з рекреаційною діяльністю та розвитком туризму. Біосферний заповідник має більш суворий природоохоронний режим, а його основними завданнями є збереження унікальних природних комплексів, проведення наукових досліджень та моніторингу довкілля. Водночас обидві установи мають спільну мету – збереження природної спадщини України.

Які Ви бачите основні пріоритети розвитку Карпатського біосферного заповідника?

Серед головних пріоритетів я бачу посилення охорони природних екосистем та пралісів, розвиток наукових досліджень і міжнародної співпраці, модернізацію матеріально-технічної бази, розвиток екологічної освіти та відповідального ту-

на 2-ій стор.

НОВА МОНОГРАФІЯ ФЕДОРА ГАМОРА

У науковому та природоохоронному середовищі Закарпаття відбулася знакова подія – вийшла друком монографія знаного українського науковця, природоохоронця та багаторічного директора Карпатського біосферного заповідника, а зараз заступника директора з наукової роботи, головного редактора науково-популярного журналу «Зелені Карпати» та наукового щорічника «Природа Карпат», шеф-редактора регіональної екологічної газети «Вісник Карпатського біосферного заповідника» Федора Гамора «Тернистим шляхом до сталого розвитку».

Видання обсягом понад 700 сторінок стало своєрідним підсумком багаторічної наукової, природоохоронної та управлінської діяльності автора і колективу Карпатського біосферного заповідника. У книзі проаналізовано тридцятирічний шлях установи відповідно до Стратегії сталого розвитку, Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», а також сучасних міжнародних підходів до збереження природної спадщини.

Особливу увагу автор приділяє ролі Карпатського біосферного заповідника як моделі гармонійного співіснування людини і природи. На сторінках монографії висвітлено питання сталого використання природних ресурсів, екологічної безпеки, розвитку регіональної економіки та впливу природоохоронної діяльності на соціальну сферу Карпатського регіону.

Видання також містить ґрунтовний аналіз інноваційних ідей і проєктів, які стали основою для формування нормативно-правових актів у галузі охорони природи та сталого розвитку Карпат. Значне місце відведено історії включення букових пралісів і дав-

НОВІ ВИДАННЯ

ніх букових лісів Європи до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Окремою цінністю книги є узагальнення багаторічного досвіду науково-дослідної діяльності природно-заповідних установ, а також практичні напрацювання щодо охорони навколишнього природного середовища.

Монографія стане важливим джерелом для науковців, екологів, студентів, працівників природоохоронної галузі та всіх, хто цікавиться питаннями збереження природи й сталого розвитку Карпатського регіону.

Рецензентами видання виступили провідні українські науковці – проректор з наукової роботи Національного лісотехнічного університету України, доктор сільськогосподарських наук, професор Василь Лавний та директор Науково-дослідного інституту «Інститут державного управління та регіонального розвитку», завідувач кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет», доктор економічних наук, професор Володимир Приходько.

Наталія САВЛЯК, провідний редактор редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань.

12-13 травня 2026 року в Ужгороді пройшла міжнародна науково-практична конференція «Науково-правові аспекти збереження та сталого використання лісових і високогірних екосистем Українських Карпат» (з нагоди 100-річчя від дня народження професора Василя Комендара).

В її роботі взяли участь біля 120 представників науково-дослідних установ, органів влади та громадськості з України, Австрії, Словаччини, Польщі та Румунії.

Відкриваючи конференцію в. о. ректора Ужгородського університету Володимир Смоляк наголосив, що Василь Комендар був людиною, яка створила велику кількість природоохоронних територій, яка зробила дуже багато для Закарпаття та Ужгородського університету, відкрила біоба-

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

зу в Колочаві, яка широко використовується студентами та викладачами у своїх наукових та практичних розробках тощо.

Вітаючи учасників зібрання, від імені Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України, директор Департаменту природно-заповідного фонду, природоохоронних територій та біорізноманіття Едуард Арастумян підкреслив важливу роль конференції для вшанування наукової та природоохоронної спадщини відомого українського вченого – природоохоронця, видатного захисника природи Карпат професора Василя Комендара та для аналізу результатів втілення у життя сучасних наукових підходів і практик у сфері охорони, відтворення та сталого

використання лісових і високогірних екосистем Українських Карпат, узагальнення досвіду вирішення природоохоронних проблем в інших країнах Карпатського регіону та розробку рекомендацій щодо вдосконалення науково-обґрунтованого правового та управлінського забезпечення природоохоронної діяльності.

Важливо і те, що мета конференції співпадає з пріоритетними напрямками діяльності Мінекономіки України, яке нещодавно приєдналось до Міжнародної програми фінансування збереження біологічного різноманіття «BIOFIN», спільно із Секретаріатом Карпатської конвенції, програмою розвитку ООН, Глобальним еколо-

на 2-ій стор.

ПРО ДОСВІД, ПРІОРИТЕТИ ТА БАЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО КБЗ

на 1-ій стор.

ризму. Особливу увагу необхідно приділити співпраці з територіальними громадами, адже ефективна охорона природи можлива лише за умови взаєморозуміння та партнерства.

Чи плануються нові міжнародні проекти та співпраця з громадами?

Безумовно. Карпатський біосферний заповідник вже має значний досвід міжнародної співпраці, і ми плануємо його розширювати. Нас цікавлять проекти у сферах збереження біорізноманіття, адаптації до змін клімату, розвитку екотуризму та екологічної освіти. Водночас важливим напрямком залишається співпраця з місцевими громадами для реалізації спільних ініціатив, які сприятимуть як охороні природи, так і соціально-економічному розвитку регіону.

Чи є кадрові та фінансові труднощі, які потребують першочергового вирішення у Карпатському біосферному заповіднику?

Як і більшість природоохоронних установ України, ми стикаємося з певними кадровими та фінансовими викликами. Насамперед це питання конкурентної оплати праці, оновлення технічного забезпечення та залучення молодих фахівців. Наше завдання – створити належні умови для роботи працівників, підвищити ефективність використання ресурсів та залучати додаткове фінансування через грантові програми й міжнародні проекти.

Чи плануються якісь нововведення для природоохоронних науково-дослідних відділень (ПНДВ)?

Так. Ми плануємо посилити роль ПНДВ у здійсненні моніторингу природних екосистем, удосконалити систему збору та аналізу даних, активізувати співпрацю з науковими установами України та за кордоном. Важливим напрямком стане впровадження сучасних цифрових технологій у природоохоронну діяльність та покращення матеріально-технічного забезпечення польових досліджень.

Який головний меседж Ви хотіли б донести читачам екологічної газети і чому сьогодні так важливо берегти Карпати не лише для нас, а й для майбутніх поколінь?

Карпати – це не лише мальовничі краєвиди. Це джерело чистої води, осередок унікального біорізноманіття, природний щит від кліматичних загроз та важлива складова нашої національної спадщини. Збереження Карпат – це питання відповідальності перед нашими дітьми та онуками. Від того, які рішення ми приймаємо сьогодні, залежить, чи зможуть майбутні покоління побачити справжні праліси, чисті гірські річки та багатий природний світ Українських Карпат. Тому охорона природи має бути спільною справою держави, науковців, громад і кожного громадянина.

«Наше завдання – зберегти цю унікальну спадщину і передати її наступним поколінням у ще кращому стані!»

Інтерв'ю записала
Наталія САВЛЯК.

ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ

У Карпатському біосферному заповіднику відбулося важливе навчання та перевірка знань з питань охорони праці для керівного складу природоохоронних науково-дослідних відділень.

Такі заходи є не просто формальністю, а необхідною умовою безпечної щоденної роботи, особливо

во коли йдеться про діяльність, пов'язану з підвищеною небезпекою та відповідальністю за людей і природу.

Учасники поглибили знання з охорони праці, пожежної безпеки, надання домедичної допомоги та дій у разі надзвичайних ситуацій чи природних катаклізмів. Особлива увага була приділена практичним аспектам, які можуть стати вирішальними у критичних моментах.

Перевірка знань проводилася комісією у встановлені терміни. У разі потреби передбачено повторне навчання, адже головна мета – не просто оцінка, а впевненість у тому, що кожен працівник готовий діяти грамотно, швидко й безпечно.

Безпека праці – це основа стабільної роботи, збереження життя та здоров'я людей і відповідального ставлення до довкілля. Саме з таких кроків починається сильна, надійна і свідомо команда.

Аліна ТОМЕНЮК,
провідний фахівець з екоосвіти.

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

на 1-ій стор.

гічним фондом та програмою Євросоюзу «LIFE» розроблено проекти для збереження біорізноманіття та підтримки природоохоронних територій в Українських Карпатах тощо.

Едуард Максимович, висловив щире подяку Закарпатській обласній військовій адміністрації, Ужгородському університету, Інституту екології Карпат НАН України, Київському університету права НАН України й особливо адміністрації Карпатського біосферного заповідника за ініціювання та підготовку цього важливого науково форуму.

На пленарному засіданні конференції заслухано доповіді: Щодо ролі наукової спадщини професора Василя Комендара в збереженні природних цінностей та впровадження стратегії сталого розвитку в Карпатському регіоні (Гамор Ф. Д., заступник директора Карпатського біосферного заповідника, доктор біологічних наук, професор, Заслужений природоохоронець України); Життєвий та творчий шлях професора Василя Івановича Комендара – яскравий приклад служіння ідеям збереження та сталого використання природних ресурсів Карпатського регіону (Москалюк Б. І., начальниця редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань Карпатського біосферного заповідника, кандидат біологічних наук); Карпатська конвенція як важливий механізм для збереження природних та культурних цінностей Карпатського регіону (Сіриченко Людмила, експерт Секретаріату Карпатської конвенції, Австрія, Відень); Деякі аспекти вдосконалення українського законодавства щодо збереження та сталого використання природних ресурсів в Українських Карпатах (Бошицький Ю. Л., ректор Київського університету права НАН

України, професор, Заслужений юрист України); Про деякі аспекти збереження та використання природних ресурсів на Закарпатті (Томенчук Д. Є., головний спеціаліст відділу раціонального природокористування та розвитку заповідної справи Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної військової адміністрації); Стан рослинного покриву високогір'я Українських Карпат у контексті кліматичних змін і антропогенної трансформації середовища, Данилик І. М., Данилик Р. М., директор Інституту екології Карпат НАН України, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України; доцент, Національний лісотехнічний університет України, кандидат біологічних наук); Щодо впровадження у практику господарювання у лісах Карпатського регіону, наближеного до природи лісівництва (Ванджурак П. І., головний лісничий Карпатського лісового офі-

су ДП «Ліси України» кандидат сільськогосподарських наук); Війна та природа Карпат – екологічні, соціально-економічні та демографічні виклики (Кагало Олександр Олександрович, Сичак Надія Михайлівна, Рабик Ірина Володимирівна, завідувач відділом охорони природних екосистем Інституту екології Карпат НАН України, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник; старший науковий співробітник відділу охорони природних екосистем Інституту екології Карпат НАН України, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник; старший науковий співробітник Інституту екології Карпат НАН України, кандидат біологічних наук); Деякі аспекти збереження та популяризації природних та культурних цінностей в румунських Карпатах. (Куреляк Василе, керівник асоціації українських вчителів Румунії, доктор філо-

софії, Румунія); Сталий туризм як пріоритетний напрямок розвитку в Карпатському регіоні (Готра М.В. начальниця управління туризму та курортів Закарпатської обласної військової адміністрації) та В.І. Комендар – науковець, викладач, дослідник і охоронець природи, громадський діяч (Геревич О. В. Бокій Л. І., голова Закарпатського товариства охорони природи, методист обласного палацу дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН»; методист обласного палацу дитячої та юнацької творчості «ПАДІЮН»; керівник екологічної відеостудії «Дивосвіт»).

Учасників конференції концертною програмою вітав Народний вокальний ансамбль «Карпатські голоси» Оноківської територіальної громади (художній керівник Олександр Карбованець, концертмейстер Михайло Рибалко).

На секціях «Наукові дослідження як основа збереження та сталого використання лісових та високогірних екосистем», «Наближене до природи лісівництво та впровадження в практику ведення лісового та полонинського господарства природозберігаючих технологій у контексті кліматичних змін», «Ключова роль установ природно-заповідного фонду у збереженні біологічного та ландшафтного різноманіття, формуванні екологічної свідомості та відповідального ставлення людини до природи, а також удосконалення правових та еколого-економічних механізмів їх функціонування» та «Природоохоронні й управлінські аспекти реалізації інфраструктурних і енергетичних проектів та розвитку туристично-рекреаційного потенціалу у високогір'ї Українських Карпат в контексті сталого розвитку» розглянуто 62 доповіді та повідомлень.

Конференція ухвалила розгорнуті рекомендації, а Збірник її матеріалів буде опубліковано в електронній та друкованій версіях.

Для учасників конференції проведено наукову екскурсію в «Долину нарцисів» та до Угольсько-Широколузьанських пралісів, як об'єкту Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО, в ході якої презентовано науково-дослідну та природоохоронну діяльність Карпатського біосферного заповідника й обговорено актуальні питання охорони біорізноманіття, проведено обмін досвідом досліджень та практиками моніторингу рідкісних видів, а також окреслено перспективи подальшої співпраці у сфері збереження природної спадщини Українських Карпат.

Федір ГАМОР,
заступник директора,
д.б.н., професор.

ТВОРЧИЙ ВЕЧІР ПОЕТА ВАСИЛЯ КУХТИ

1 травня у готелі «Європа» (Музей гуцульської різьби Юрія Павловича) в Рахові відбувся творчий вечір відомого українського поета, публіциста та громадського діяча Василя Кухти під символічною назвою «Я з Рахова їду...».

Подія об'єднала шанувальників слова, колег митця, представників творчої інтелігенції та громади міста.

У програмі вечора відбулася презентація нової книги автора «Ти пила із дзвінка...», а також звучали поезії Василя Кухти у виконанні самого автора та учасників заходу. Атмосферу доповнили музичні номери, інструментальні композиції та хореографічні виступи, що гармонійно переплелися з поетичним словом.

Особливо зворушливою частиною заходу стали привітання ювіляра. Колеги поета з Карпатського біосферного заповідника, рідні й близькі

з міста Рахова та Ужгорода, письменники та митці, які завітали на вечір, щиро дякували Василю Кухті за його творчість, відданість українському слову та внесок у розвиток культури.

До слів вітання приєдналися представники Районної військової адміністрації та Рахівської міської ради. Ділились рідні також згадками із дитинства поета, життєвими кумедними історіями, пов'язаними з автором.

До привітань долучилися й представники нашої установи, заступник директора з наукової роботи Федір Гамор, начальниця редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань Богдана Москалюк, провідний інженер науково-дослідного відділу та міжнародної співпраці Євгенія Мелеш, провідний редактор редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних ви-

дань Наталія Савляк, начальниця відділу сталого розвитку, підготовки та реалізації грантових проєктів Ірина Йонаш та провідний екскурсовод Марта Руська, адже Василь Васильович є колегою редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань, який працює заступником головного редактора науково-популярного журналу «Зелені Карпати».

Значущим стало і те, що саме в цей день зібрався невеликий колектив редакції, який уже майже 33 роки поспіль невтомно забезпечує підготовку та видання унікального всеукраїнського екологічного науково-популярного журналу «Зелені Карпати».

Колеги висловили вдячність за багаторічну працю та побажали митцю міцного здоров'я і нових творчих звершень. Символічним для поета подарунком було привітання від начальниці редакційно-видавничого відділу Богдани Москалюк.

Від профспілки Карпатського біосферного заповідника колеги привітали Василя Васильовича з ювілеєм і побажали процвітання та довгих років натхнення.

Під час вечора поет також дарував свої книги колегам, рідним та поціновувачам мистецтва, залишаючи на згадку автографи та щирі побажання.

У теплій і дружній атмосфері присутні мали змогу не лише почути улюблені твори, а й відчути глибину і щирість поетичного світу автора. Творчий вечір став справжнім святом слова і ще одним підтвердженням того, що поезія Василя Кухти залишається близькою і актуальною для широкого кола читачів.

Захід організували Рахівська міська рада спільно з Національною спілкою письменників України та Асоціацією українських письменників.

Наталія САВЛЯК, провідний редактор редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань.

У ВИШИВАНКАХ — ДО СЕРЦЯ ТРАДИЦІЙ

21 травня колектив Карпатського біосферного заповідника долучився до святкування Дня вишиванки – свята, яке вже давно стало символом єдності, національної пам'яті та любові до українських традицій.

Цього дня коридори та робочі кабінети установи наповнилися яскравими барвами вишитих сорочок, адже працівники заповідника прийшли на роботу у вишиванках, демонструючи не лише красу, а й повагу до культурної спадщини нашого народу. Особливої атмосфери святкуванню додали ав-

тентичні орнаменти, гуцульські мотиви та щирі усмішки колег, які вкотре нагадали: вишиванка – це не просто одяг, а генетичний код української нації.

У межах святкування працівники заповідника також відвідали мистецько-концертний захід у Рахові, де свої таланти представили творчі колективи громади, учні мистецьких закладів, вокальні та хореографічні ансамблі. Особливо приємно було вкотре бачити на виставці картини нашого колеги Володимира Руснака, які

були представлені серед творчих робіт митців громади. Полотна привертали увагу відвідувачів колоритом, щирістю та любов'ю до рідного краю, а для працівників заповідника стали ще одним приводом для гордості за талановитих людей, які працюють поруч.

День вишиванки у КБЗ вкотре довів: українські традиції живуть не лише у музеях чи на сторінках історії – вони живуть у людях, у спільності, у творчості та у любові до свого коріння.
Наталія САВЛЯК.

ГОЛУБЦІ ДЛЯ ЗСУ

У час, коли природа прокидається до життя, а Карпати наповнюються весняними барвами, колектив нашої установи вкотре об'єднався заради доброї справи.

Ми знову зібралися разом, щоб приготувати домашні голубці для українських військових.

Ця ініціатива вже стала для нас доброю традицією. За спільною працею – нарізанням капусти, приготуванням начинки, заготуванням голубців – панувала атмосфера єдності, підтрим-

ки та вдячності тим, хто щодня стоїть на захисті нашої країни.

Кожен голубець – це не лише страва, а символ турботи, тепла і віри. Ми вкладаємо у цю справу частинку себе, щоб передати нашим захисникам відчуття дому навіть на відстані.

Такі заходи ще раз нагадують: навіть невеликі добрі справи мають велике значення, коли ми разом. І поки українські воїни боронять нашу землю, ми продовжуємо підтримувати їх тут, у тилу – щиро, з любов'ю та вдячністю.
Наталія САВЛЯК.

ЩОДЕННА ПРАЦЯ ПНДВ

Трибушанське ПНДВ: у Трибушанському природоохоронному науково-дослідному відділенні триває щоденна робота, за якою стоїть головне – збереження та здоров'я форелі.

Фахівці провели профілактичну обробку дорослої форелі сольовими ваннами – перевірним методом, що допомагає запобігти розвитку грибкових інфекцій і підтримати здоровий стан риби.

Паралельно здійснено профілактичні роботи у басейнах, де утримується форель: очищення, дезінфекцію із застосуванням вапна та оновлення води.

Окрема увага малькам, тобто молодій рибі, яка потребує особливої дбайливості умов. У спеціальному закритому приміщенні, де розташований інкубатор, додатково облаштовано міні-басейни для їх утримання.

Особливо важливим є у періоді інтенсивного сонячного освітлення та підвищення температури повітря. Ці фактори негативно впливають на розвиток та ріст мальків, адже форель, вид який надає перевагу холодній воді.

За цією щоденною працею – досвід, відповідальність і турбота. Так, крок за кроком, зберігається життя у воді та природна рівновага нашого краю.

Кевелівське ПНДВ: у Кевелівському природоохоронному науково-дослідному відділенні відновили годівницю для диких тварин. З часом такі об'єкти потребують догляду, тому працівники відділення провели необхідні роботи, щоб і надалі підтримувати належні умови для тварин, особливо у складні періоди.

Це про щоденну роботу, яка не завжди помітна, але має значення. Про увагу до деталей і прості дії, що допомагають зберігати природний баланс.

Матеріал підготувала
Аліна ТОМЕНЮК.

Вітаємо!

Ювілеї відзначили у травні-червні:

Ярослав Омелянович ДОВГАНІЧ – завідувач зоологічної лабораторії;
Олександр Романович НАВРОЦЬКИЙ – начальник ПНДВ «Долина нарцисів ім. проф. Василя Комендаря»;
Микола Іванович ГРЕЧУК – начальник ВТЕО;
Вікторія Віталіївна БУНДЗЯК – заступник директора;
Тетяна Миколаївна КУЗЬМОВИЧ – провідний бухгалтер відділу БОтаФЗ;
Василь Васильович ВЕРБІЦЬКИЙ – начальник Кевелівського ПНДВ;
Михайло Васильович КОСТАН – інспектор з охорони природно-заповідного фонду I категорії Марамороського ПНДВ;
Василь Васильович РУСНАК – інспектор з охорони природно-заповідного фонду I категорії Широколужанського ПНДВ;
Богдана Іванівна МОСКАЛЮК – начальниця редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань;
Віталій Борисович ДАНИЛОВ – начальник Кузійського ПНДВ.

Нехай летять собі літа,
Вам зупинити їх не вдасться.
Хай буде істина проста:
Чим більше літ, тим більше щастя.
Людської шани зичимо й тепла,
Достатку, злагоди в родині,
Журба, щоб у безвість відійшла,
А радість жила в кожній днині.

Захисники:
Олег Володимирович ПЕРЕСУНЬКО – провідний юрист-консульт юридичного сектору;
Юрій Юрійович ЙОНАШ – інспектор з охорони природно-заповідного фонду I категорії Чорногірського ПНДВ.

Ви стоїте за нас і світлу мрію,
В борні за волю й правду до кінця.
У серці кожного – міцна надія,
Що мир повернеться
в життя й серця.

Адміністрація заповідника.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ

На семінарі – навчанні фермерів презентовано трансформацію традиційного господарювання на високогірних луках Карпатського біосферного заповідника.

4 травня у приміщенні Рахівської районної ради відбувся семінар-навчання для фермерів на тему «Сучасні підходи до сталого та органічного землеробства: гірський вимір». На заході, організованому ГО «Дунайсько-Карпатська Програма», в рамках проекту «Розробка міжгалузевої програми сільськогосподарської та природничої освіти для підтримки переваг Зеленої Угоди серед фермерів» виступили представники громадських і наукових інституцій.

Своє бачення сучасного підходу до сталого розвитку громад у населених пунктах, які входять або дотичні до територій Карпатського біосферного заповідника (КБЗ) через традиційне господарювання представив, у виді презентації «Трансформація традиційного господарювання на високогірних луках КБЗ із використанням бурої карпатської породи» науковий співробітник КБЗ, кандидат с.-г. наук Василь Терпай.

У центрі уваги виступу були взаємозв'язки між природною системою та добробутом місцевих людей в умовах зростаючого антропогенного тиску. Особливий наголос зроблено на впровадження інноваційних систем ведення молочного скотарства на високогірних луках Карпат. Лише у КБЗ налічується таких 3005,5 га. Полонинське господарювання пов'язане з багатою культурною спадщиною і повинно ґрунтуватися на глибокому розумінні та мудрому використанні величезного потенціалу природи. Місцеві складові «зеленого золота», генетичне надбан-

ня бурої карпатської породи великої рогатої худоби, слід розвивати, застосовуючи передові практики й водночас, зберігаючи її генофонд, біорізноманіття лучних біогеоценозів та вікові традиції. Тому що згадана аборигенна худоба, єдина в Українських Карпатах, досягла критичного рівня загроз.

Зокрема, нинішній ареал розповсюдження охоплює лише Закарпатську область із загальною чисельністю станом на 2023 рік 36 тис. голів маточного стада. В той же час, їй притаманна висока окупність і конверсія корму, продуктивне довголіття, адаптація до умов різних зон розведення, придатна для інноваційних систем експлуатації. Стейка та витривала до хвороб, пристосована до пасовищного утримання та ін.

Дослідження показали, що жирність молока досягає 4%, білок 3,5% при наявності – капа казеїна, та – глобуліна, що робить його придатним для виготовлення високоякісних твердих сирів. Біля 55% корів продукують особливо цінне молоко A2A2, яке корисне для профілактики таких захворювань як цукровий діабет, аутизм і навіть деяких видів онкології. Ні в кого не викликають сумніви факти існування великого попиту на молоко, телятину і говядину.

Таким чином, трансформація традиційного господарювання на високогірних луках КБЗ із використанням бурої карпатської породи та практик ферм Європи сформує парадигму засновану на науково обґрунтованих підходах, дозволить обрати оптимальні варіанти залежно від фінансів і потреб, створити план дій на основі реального прикладу.

Василь ТЕРПАЙ,
к.с.-г. наук,
науковий співробітник
ботанічної лабораторії.

ОБЛІКИ ПТАХІВ У ЗАПОВІДНИКУ

У рамках Загальноєвропейської програми моніторингу звичайних видів птахів (Pan-European Common Bird Monitoring Scheme-PECBMS) у заповіднику проведено обліки гніздових видів птахів. Ця програма вже понад два десятиліття є наріжним каменем європейської орнітології та охорони природи. Україна наразі перебуває на початковому етапі впровадження подібної системи моніторингу.

До початку проведення обліків, 15 квітня цього року було проведено онлайн методичний семінар, на якому було представлено методичку вибору облікових маршрутів, проведення обліків птахів та підготовки звітів. Для цього території України розбиті на квадрати розміром 5x5 кілометрів. Нами було обрано два квадрати, які розташовані поблизу адміністрації заповідника. Один квадрат у кварталі 9 Рахів-Берлибаського ПНД відділення та другий – в околицях с. Білин на території Рахівського лісництва. У межах кожного квадрату було закладено облікові маршрути довжиною понад 3 км. Облікові маршрути були розбиті на окремі відрізки та біотопи. При цьому було визначено координати меж відрізків маршрутів, їх відстані та категорії біотопів, у нашому випадку – це сінокоси, пасовища та ліси.

Було проведено два обліки: на початку травня та через двадцять днів у кінці травня. Дані обліків були занесені у відповідні спеціально розроблені форми, де були описані відрізки маршрутів (включаючи опис біотопів) та результати. При визначенні видів птахів використовувалась програма «Merlin Bird ID», а дані обліків були внесені в базу даних програми «SMART». Обліки проводили провідні інженери Михайло Проць та Володимир Довганич.

На першому обліковому маршруті на території Рахів-Берлибаського ПНД відділення було зафіксовано 27 видів птахів, серед яких червонокнижний вид – жовна зелена (дятел зелений). На другому обліковому маршруті було виявлено 28 видів птахів, із них рідкісний вид – золотомушка червоночуба, яка занесена до Червоної книги України.

Під час проведення другого обліку на першому маршруті було зареєстровано 23 види птахів, а на другому маршруті було виявлено 27 видів птахів.

Матеріали обліків у червні будуть направлені координаторам програми в Україні, а також будуть включені в черговий том Літопису природи заповідника.

Михайло ПРОЦЬ,
провідний інженер
зоологічної лабораторії.

ОБУДНІ КБЗ

ЖИТТИ У ЗАРАДКІ З ПРИРОДОЮ!
Вісник
КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Красне Плесо, 77,
а/с 8, м. Рахів, 90600,
Закарпатська обл.

РЕДКОЛЕГІЯ:
Федір Гамор (шеф-редактор),
Іван Бельмега,
Богдана Москалюк,
Юрій Беркела,
Наталія Савляк (верстка),
Олег Борик.

Відповідальність за достовірність фактів
несе автор.

Газету віддруковано: вул. Красне Плесо, 77,
м. Рахів, Закарпатська обл.

Тираж – 1000 примірників.

Контактні телефони: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Електронна пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<https://kbz.in.ua>
Засновник і видавець:
Карпатський біосферний заповідник.

Рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 21.03.2024 №894, газета внесена до Реєстру суб'єктів у сфері медіа, ідентифікатор R 30-04004